

بررسی اثرات برداشت شن و ماسه از رودخانه فاروب رومان نیشابور بر مورفولوژی رودخانه و حریم آن

محمود اعظمی راد^۱، علیرضا معماری^۲، سعید جاهدی پور^۳

۱- کارشناس ارشد مهندسی آبخیزداری و معاون آبخیزداری اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان خراسان رضوی و مدرس دانشگاه
آزاد اسلامی واحد تربت جام

۲- کارشناس ارشد مهندسی آبخیزداری و مدرس دانشگاه پیام نور واحد درگز

۳- کارشناس ارشد اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان خراسان رضوی و مدرس دانشگاه پیام نور مشهد
Email : Azamyrad@yahoo.com

چکیده

رودخانه فاروب رومان در بخش مرکزی شهرستان نیشابور و در استان خراسان رضوی واقع شده است. این رودخانه از ارتفاعات بینالود سرچشمه گرفته و به سمت دامنه های جنوبی این رشته کوه جریان می یابد. حوزه فاروب رومان در فاصله ۱۵ کیلومتری شمال شهر نیشابور قرار داشته و مساحت آن ۱۵۸/۴ کیلومتر می باشد. جنس بستر این رودخانه شن و ماسه و قلوه سنگ بوده و در چندین سال اخیر از بستر مسیل فاروب رومان و حریم این رودخانه، برداشتهای بی رویه شن و ماسه توسط کارگاههای برداشت صورت گرفته است. لذا در این مقاله با توجه به رژیم رسوبی رودخانه، مقدار مجاز برداشت شن و ماسه و نیز مقدار برداشت در سالهای اخیر محاسبه گردیده است. همچنین تاثیرات برداشت شن و ماسه بر روی حریم رودخانه و مورفولوژی آن مطالعه شده است.

واژگان کلیدی: آورد رسوبی، حریم رودخانه، رودخانه فاروب رومان، نیشابور.

مقدمه :

روزانه مقادیر زیادی شن و ماسه از بستر و کناره رودخانه های کشور برداشت و حمل می گردد. سهل الوصول بودن شن و ماسه و نزدیکی رودخانه به جاده های حمل و نقل و نیز محل مصرف، باعث بالا بردن ارزش اقتصادی این منبع قرضه و استفاده روز افزون آن در تولید بتون، احداث ساختمانها، سدها و پلها شده است. ولیکن در حال حاضر خسارات و تبعات منفی برداشت شن و ماسه از بستر و حریم رودخانه ها، بسیار بیشتر از منافع آن بوده و در طی دو دهه گذشته، در اکثر رودخانه ها و مناطق مختلف کشور، شاهد تخریب پلها، از کار افتادن دهانه آبیگرها، گودافتادگی شدید بستر، افزایش خطر سیلاب و... بوده ایم که همگی ناشی از برداشت غیر اصولی و بی رویه شن و ماسه از رودخانه ها می باشد. [1]. رودخانه فاروب رومان در ۱۵ کیلومتری شمال شهر نیشابور و در دامنه جنوبی رشته کوههای بینالود واقع در استان خراسان رضوی قرار گرفته است. وجود تشکیلات زمین شناسی خاص در منطقه و شیب مناسب این رودخانه، باعث شده که ذخایر شن و ماسه در کف بستر و کناره های آن بوجود آمده و مدام تغذیه گردند. این تحقیق در بازه ای از رودخانه فاروب رومان به طول ۹/۵ کیلومتر صورت گرفته و